

Heerlen

Raadsvoorstel

Heerlen,
6 mei 2025

Vergadering
gemeenteraad Heerlen

Datum raadsvergadering
25 juni 2025
Documentnummer 351553
Agendapunt

Onderwerp

Zienswijze begroting 2026 en ter kennisgeving jaarrekening 2024 Gemeenschappelijke Regeling Reinigingsdiensten Rd4.

Inleiding

De Gemeente Heerlen neemt sinds 1998 deel aan de gemeenschappelijke regeling Reinigingsdiensten Rd4. Rd4 verzorgt de afval- en grondstoffeninzameling voor 148000 huishoudens in de 10 deelnemende gemeenten. Andere activiteiten zijn de exploitatie van de grondstoffenparken, kringloopwinkels en het uitsorteren van textiel. Daarnaast kunnen gemeenten aanvullende werkzaamheden laten uitvoeren zoals gladheidsbestrijding, onkruidbestrijding en het reinigen van de openbare ruimte.

Het dagelijks bestuur van de Rd4 heeft de begroting 2026 aangeboden aan de raden van de deelnemende gemeenten. De raden wordt gevraagd om hun zienswijze kenbaar te maken aan het dagelijks bestuur van Rd4. Het algemeen bestuur van de Rd4 stelt na kennis te hebben genomen van de ingebrachte zienswijzen de begroting definitief vast op 7 juli 2026. De ontvangen zienswijzen kunnen leiden tot aanpassing van de begroting.

Jaarrekening 2024

Over het jaar 2024 heeft de Gemeenschappelijke Regeling Rd4 een positief resultaat gerealiseerd van € 1,9 miljoen. Het resultaat zal worden uitgekeerd aan de Rd4 gemeenten. Voor Heerlen betekent dit een positief resultaat van € 581.000, -. De jaarrekening van de Gemeenschappelijke Regeling Rd4 2024 wordt de raad ter informatie aangeboden.

Begroting 2026

Met de begroting is beoogd om op een efficiënte wijze invulling te geven aan de opgave om afvalstromen en grondstoffen op een doelmatige kostenbewuste wijze in te zamelen zonder hierbij de circulaire doelstellingen uit het oog te verliezen. De meetbare effecten die met de uitvoering bereikt moeten worden zijn een verdere afname van de afvalhoeveelheden, een betere scheiding van de diverse grondstoffen en te komen tot een juiste begroting waarop de afvalstoffenheffing wordt gebaseerd. De begroting is in nauwe samenwerking met de deelnemende Rd4 gemeenten opgesteld.

De basis voor de begroting is het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026 en het gemeentelijke grondstoffenplan 2022-2026. In de begroting zijn de benodigde activiteiten en middelen vertaald. In 2024 is fase 3 van de overslaglocatie gerealiseerd om grondstoffen en restafval te kunnen ontvangen en maakt het mogelijk voor Rd4 om een interessantere partner te zijn voor verwerkers. Vrijwel de helft van de begroting van Rd4 bestaat uit personele kosten. Veel processen zijn arbeidsintensief. Vanwege krapte op de arbeidsmarkt wordt vaker gekozen voor een Rd4 contract in plaats van inhuur.

Einde 2024 waren er 145 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en 40 vrijwilligers werkzaam bij Rd4.

Voor Heerlen zal voor het jaar 2026 een bijdrage voor het basispakket gevraagd worden van € 11.125.898. Ten opzichte van de begroting 2025 is dat een toename van € 583.875 (5,5%).

Naast de reeds van kracht zijnde verbrandingsbelasting wordt in 2026 de CO2-heffing op verbranding van afval geïntroduceerd welk elk jaar lineair oploopt vanaf 2026. De helft van de kosten voor de verbranding van het restafval bestaat dan uit rijksbelastingen.

In de meerjarenraming is de reguliere index (2-3%) doorgetrokken. Er zijn geen grote beleidswijzigingen bekend of doorgerekend. De verwerkingskosten zijn berekend conform de huidige stand en verwachtingen. Daarin is de (grote) impact van de belastingen (verbrandingsbelasting en CO2-heffing meegenomen. Zonder wijzigingen in scheidingsgedrag of circulair aanbod van producenten zal dit leiden tot een verdubbeling van de verwerkingskosten in de komende vijf jaar Dit is duidelijk te zien in de meerjarenraming (hoofdstuk 7 van de begroting).

Bezuinigingsvraag

Landelijk worden gemeenten de komende periode geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds waarbij het jaar 2026 een dieptepunt kent. Hierdoor worden gemeentelijke organisaties gedwongen om te zoeken naar noodzakelijke bezuinigingen. Wij hebben de gemeenschappelijke regelingen hiervoor medio 2025 aandacht gevraagd middels de brief bezuinigingsopgave gemeenschappelijke regelingen. Zonder bezuinigingen kunnen wij niet akkoord gaan met de begroting. Wij gaan ervanuit dat de gemeenschappelijke regelingen oog hebben voor onze uitdagingen en daartoe de noodzakelijke bezuinigingen in de bedrijfsvoering dan wel taken van de organisatie (alsnog) doorvoert. Dit uitgangspunt geven wij aan alle GR-en mee en is ook met de verschillende deelnemende gemeenten gedeeld.

Voor de begroting is naar aanleiding van de bezuinigingsvraag samen met Rd4 in een uitgebreid traject gekeken naar besparingen, ook rekening houdend met de wens van het bestuur voor behoud van het huidige serviceniveau en tegen de nog altijd voortdurende opwaartse prijsspiraal. In de begroting zijn de voorgestelde besparingsvoorstellen, groot 1.1 %, verwerkt. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste voorstellen opgenomen, deze zijn ook opgenomen in hoofdstuk 2 van de begroting.

Voorstel	Besparing
Duurzaamheidsbijdrage temporiseren (verduurzaming wagenpark)	€ 148.000
Vergroting kringloopomzet door pop up stores in centra	€ 100.000
Scherper aan de wind zeilen	€ 570.000

Ook heeft het algemeen bestuur besloten om de ophaalfrequentie van GFT-afval in de wintermaanden (dec. t/m feb) te verlagen naar 1 keer per 4 weken (city-bins hoogbouw blijven 1 keer per week ingezameld worden). Hiermee worden de logistieke kosten verlaagd zonder grote impact op het serviceniveau. Dit voorstel wordt momenteel klaargemaakt voor gemeentelijke besluitvorming en is nog niet verwerkt in deze begroting. Invoering van deze maatregel per 1 januari 2026 levert een besparing op van € 100.000.

Beleid

Het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) is het richtinggevende beleid in Nederland voor de transitie naar een circulaire economie. De ambitie is om uiterlijk in 2025 te komen tot een gescheiden inzameling van huishoudelijke afvalstromen van 75%. De Rd4-gemeenten geven samen met Rd4 vorm aan deze transitie welke is vastgelegd in het grondstoffenplan 2022-2026 (doelstelling 80% afvalscheiding in 2026).

De Rd4 gemeenten hebben in 2021 een gedragen en gezamenlijke visie op de toekomst uitgezet voor Rd4 en vastgelegd in het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026. Dit plan beschrijft de strategische doelen op het gebied van kostenefficiëntie, duurzaamheid, regionale samenwerking, sociale werkgelegenheid en grondstoffenbeleid. Het plan is de routekaart voor de komende jaren om een zichtbare bijdrage te leveren aan een circulaire economie met oneindig gebruik van grondstoffen (Landelijke doelstelling: Nederland circulair in 2050). Rd4 heeft de ambitie om het regionale grondstoffenbedrijf en een belangrijke partner in de regionale circulaire economie te worden.

We zien dat de huidige inspanningen die worden gedaan door Rd4 voor het ontwikkelen van een circulaire economie binnen haar invloedssfeer voorsnog voor onze inwoners kostenverhogend uitpakken. De belasting op het verbranden van stromen neemt alleen maar toe terwijl er geen daling is van het aanbod van het materiaal waar alleen verbranding de enige optie is. Het blijft belangrijk om onze inwoners te overtuigen van de meerwaarde van goede afvalscheiding voor de transitie naar een circulaire economie.

Hergebruik van grondstoffen is mogelijk maar wordt nog onvoldoende gestimuleerd van overheidswege. Er zijn voor de consument nog te weinig alternatieven om te kiezen doordat producenten nog geen andere keuzes maken. Dit leidt dan tot een kostenverhoging voor onze inwoners maar een te lage transitie in de gehele keten.

Ontwikkelingen

In 2022 is gestart met de uitvoering van het Grondstoffenplan 2022-2026. Voor 2026 wordt de communicatie op het gebied van circulariteit gecontinueerd om onze inwoners kennis te laten maken met de circulaire economie en bewustwording te creëren zoals het openen van pop-up kringloopwinkels in leegstaande panden (de Promenade in Heerlen is een van de verwachte locaties). Hiermee wordt circulariteit in de centra zichtbaar en kan de omzet worden vergroot door meer lokale verkoop van gesorteerd textiel.

In 2024 heeft een pilot met de grondstoffentas gelopen. Gezien de huidige marktomstandigheden is deze pilot gestopt (zie RIB van 12 februari jl.). In 2026 zal

gekeken worden of de omstandigheden gunstig zijn om de grondstoffentas weer verder op te pakken. Ook zal het verouderde milieupark in Margraten worden vernieuwd en zal het circulair ambachtscentrum met de toegekende regiodeal gelden verder worden ingevuld met circulaire partners.

Binnen de Rd4-gemeenten wordt de introductie van Toddy's Plasklas voorbereid met start medio 2025: een landelijk erkende, laagdrempelige oudertraining met ondersteuning door de GGD. De Plasklas stimuleert tijdige zindelijkheid via bewustwording, praktische ondersteuning en positieve opvoeding. Dit leidt tot minder luieraafval en een structurele verlaging van de afvalverwerkingskosten. De Provincie ondersteunt het initiatief financieel en de kosten voor Rd4 worden gehaald uit de vermindering van kosten voor de inzameling en verbranding van minder restafval. Dit sluit ook aan op het Grondstoffenplan 2022–2026 onder het thema afvalpreventie.

Kostenontwikkeling

In onderstaande tabel is de kostenontwikkeling vanaf 2024 weergegeven.

Kostenontwikkeling gemeente Heerlen (x € 1, -)

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie 2025>2026	Stijging
Basispakket ¹⁾	9.482.432	10.542.023	11.125.898	583.875	5.5 %
BOR-pakket ²⁾	2.937.206	2.657.350	2.878.000	220.650	8.3%
Totaal	12.419.638	13.199.373	14.003.898	804.525	6.1%

1) De wettelijke inzameling bij onze inwoners van het huishoudelijk afval en grondstoffen;

2) Aanvullende dienstverlening in de openbare ruimte zoals gladheidsbestrijding, straatreiniging en onkruidbestrijding.

Kader

Programma Duurzaamheid, Circulaire economie

Kernthema

Riool, afval en milieubeheer

Bevoegdheid

Raad

Voorstel

Bij wijze van zienswijze in te stemmen met de begroting 2026 van de Gemeenschappelijke Regeling Reinigingsdiensten Rd4.

Argumenten

1. *In de begroting zijn bezuinigen opgenomen in het kader van het ravijnjaar 2026*
Zoals gevraagd door de gemeenten zijn er voorstellen uitgewerkt en in deze begroting opgenomen.
2. *De begroting laat een reële inschatting zien van de kostenstijgingen voor 2026*
Rd4 is een arbeidsintensief bedrijf. Ongeveer de helft van de begroting bestaat uit salariskosten die stijgen. In de begroting zijn ook de kostenstijgingen van belastingen op verbranding en de CO2-heffing verwerkt. De CO2 heffing wordt van kracht per 2026.
3. *In de begroting is uitgegaan van het huidige niveau van dienstverlening*
Rd4 blijft ondanks de gevraagde bezuinigingen uitgaan van het huidige niveau van dienstverlening op de inzameling van grondstoffen en organisatie in de overtuiging dat dit zal leiden tot een circulaire en duurzame inzameling van grondstoffen en afval welke uiteindelijk gaat leiden tot lagere kosten in de toekomst.
4. *De begroting voldoet aan de eisen van de provincie.*
De begroting sluit met een saldo dat in evenwicht is en € 0, - bedraagt. De begroting is structureel in evenwicht en voldoet op dit punt aan de provinciale voorwaarden van financieel toezicht.
5. *De begroting 2026 geeft een goed overzicht van de plannen van Rd4 en sluit aan bij de transitie naar een circulaire economie.*
De begroting laat een solide basis zien voor een verdere groei en doorontwikkeling van Reinigingsdiensten Rd4. Zowel financieel als beleidsmatig wordt de begroting goed onderbouwd. Er is rekening gehouden met de vastgestelde strategische en beleidsmatige doelstellingen maar ook met de bezuinigen van de gemeenten.

Tegenargumenten en risico's

- 1.1.1 *De begroting behaalt niet volledig de gevraagde structurele taakstelling*
De inspanningen samen met de Rd4 gemeenten hebben niet geleid tot de gevraagde kostenverlaging van 5% structureel echter wel geleid tot een besparing van 1.1.%.

Kosten en dekking

De totale kosten Rd4 voor Heerlen stijgen in 2026 met € 804.525. Deze verhoging wordt meegenomen in de begroting 2026 gemeente Heerlen.

Communicatie

Nadat de gemeenteraad zijn zienswijze heeft gegeven en een besluit heeft genomen zal deze schriftelijk bij het Dagelijks Bestuur van Rd4 kenbaar gemaakt worden.

Evaluatie

De Rd4 rapporteert aan de hand van kwartaalrapportages gedurende het jaar en aan het eind van het begrotingsjaar middels een jaarrekening.

Planning, procedure en uitvoering

Het raadsvoorstel wordt op 11 juni 2025 besproken in de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving. Op 25 juni 2025 kan de raad zijn zienswijze kenbaar maken aan het Dagelijks Bestuur van Rd4. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 7 juli 2025 zal het Algemeen Bestuur van Rd4 de beschikbare reacties meenemen in de afwegingen bij de vaststelling van de begroting 2026 conform artikel 35 van de gemeenschappelijke regeling.

Bijlagen

1. Begroting 2026 GR Rd4, geconsolideerd
2. Jaarrekening 2024, geconsolideerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel

Raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.

documentnummer 351553;

gezien het advies van de raadscommissie;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de voorzitter,

de griffier,

drs. R. wever

drs. T.W. Zwemmer